

БЎЛАЖАК БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ TIMSS ХАЛҚАРО БАҲОЛАШ ДАСТУРИ АСОСИДА МЕТОДИК ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА МУЛТИМЕДИЯ ВОСИТАЛАРИНИНГ ЎРНИ

Қаюмова Шохсанам Тўлқин қизи

Гулистон давлат университети таянч докторанти

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6896403>

Аннотация. Ушбу мақолада бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларини TIMSS халқаро баҳолаш дастури асосида методик тайёргарлигини такомиллаштиришда мультимедия воситаларининг ўрни ва аҳамияти ёритилган.

Калит сўзлар: бўлажак бошланғич синф ўқитувчилари, TIMSS, методик тайёргарлик, мультимедия воситалари.

РОЛЬ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ СРЕДСТВ В РАЗРАБОТКЕ МЕТОДИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ ПРОГРАММЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ ОЦЕНКИ TIMSS

Аннотация. В данной статье описывается роль и значение мультимедийных средств в совершенствовании методической подготовки будущих учителей начальных классов на основе международной оценочной программы TIMSS.

Ключевые слова: будущие учителя начальных классов, TIMSS, методическая подготовка, мультимедийные средства.

THE ROLE OF MULTIMEDIA RESOURCES IN DEVELOPING THE METHODOLOGICAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY CLASS TEACHERS ON THE BASED ON THE TIMSS INTERNATIONAL ASSESSMENT PROGRAM

Abstract. This article describes the role and importance of multimedia resources in improving the methodological training of future primary school teachers based on the TIMSS international assessment program.

Keywords: future primary school teachers, TIMSS, methodical training, multimedia tools.

КИРИШ

Ўзбекистон Республикасида узлуксиз таълим тизимини такомиллаштириш, таълим сифатини яхшилаш ва самарадорлигини оширишда моддий омиллар билан бир қаторда, бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларининг методик тайёргарлигини ривожлантириш масаласи долзарб аҳамият касб этади. Чунки, бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларининг методик тайёргарлигини ривожлантириш ва уларни халқаро баҳолаш дастурлари асосида тайёрлаш бугунги кун давр талабларига мувофиқ амалий фаолият олиб борувчи келажак авлод кадрларни тайёрлаш масаласининг даврининг ўзи тақазо этмоқда.

ТАДҚИҚОТ МАТЕРИАЛЛАРИ ВА МЕТОДОЛОГИЯСИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев Олий Мажлисга Мурожаатномасида ислохотлар жараёнида таълим-тарбия тизимини тубдан ривожлантиришда ёш-авлоднинг келажаги унинг баркамол кадр бўлиб вояга етиш масаласига тўхталар экан “ҳар қандай жамият тараққиётида унинг келажагини таъминлайдиган ёш авлоднинг соғлом ва баркамол бўлиб вояга етиши ҳал қилувчи ўрин тутди. Шу сабабли биз ислохотларимиз кўлами ва самарасини янада оширишда ҳар томонлама етук, замонавий билим ва хунарларни пухта эгаллаган, азму шижоатли,

ташаббускор ёшларимизга таянамиз” деб таъкидлаганларида ҳам келажак авлод масаласи барча даврларда ҳам муҳим аҳамият касб этиши еслатиб ўтганлар

К.Маркованинг таъкидлашича, дидактик компетентлик ўқитувчи меҳнат фаолиятининг асосий педагогик жиҳатларини таҳлиллар асосида ёритиб бериш ва ўз устида ишлаш ва эгалланган билим, кўникма, малака ва амалий фаолиятининг натижаси сифатида юзага чиқиши мумкинлиги каби масалаларга тўхталиб ўтган.

ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ

Умуман олганда ўтказилган тадқиқотлардан келиб чиқиб, бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларида методик тайёргарликни ривожлантиришда замон талабларидан келиб чиқиб ёндашиш муҳим аҳамият касб этади. Аввало ўқитувчиларнинг методик тайёргарлигини оширишда, уларда объектив зарур педагогик билимлар (ўқитувчи меҳнати, унинг педагогик фаолияти хусусиятлари, мулоқот, шахс тўғрисида, ўқувчиларнинг психик ривожланишлари, уларнинг ёш хусусиятлари тўғрисидаги психология, педагогикадан маълумотлар), кўникмалар (етарлича юқори даражада бажарилган хатти-ҳаракатлар), дидактик психологик вазиятлар (ўқитувчининг хулқини белгиловчи, унинг ўз-ўзига баҳоси, дидактик қизиқишлари даражасини ифодаловчи ва ўқитувчининг мотивацияси, ўз меҳнатининг маъносини англаш билан бевосита боғлиқ, унинг ўқувчига, ҳамкасбларига, ўзига муносабатлари барқарор тизими), унинг билишга оид соҳасини (педагогик фикрлаш, рефлексия, ўз-ўзини баҳолаш, кузатувчанлик) ҳамда мотивацион соҳасини (мақсад ҳосил қилиш, шахсий мотивлари, қизиқишлари) қамраб олувчи психологик хусусиятлар (сифатлар) мажмуи шакллантирилиши лозим.

Халқ таълими фаолиятининг устувор йўналиши сифатида бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларини методик тайёргарлигини ривожлантириш, мазмунан модернизация қилиш, илғор тажрибалар асосида ўқитиш жараёнига инновацион педагогик ва мултимедияли электрон таълимий ресурслардан фойдаланишни жорий этиш, бунда бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларни инновацион педагогик технологиялардан фойдаланишга бўлган салоҳиятини оширишга катта аҳамият бериш эътироф этилган.

Бу борада, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Халқ таълими тизимида таълим сифатини баҳолаш соҳасидаги халқаро тадқиқотларни ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 997-сонли қарори асосида бошланғич синф ўқитувчиларини методик тайёргарлигини ривожлантириш, уларга педагоги шарт шaroитлар яратиш мақсадида бошланғич синф ўқувчиларини TIMSS халқаро баҳолаш дастурига тайёрлаш мақсадида ҳамда ахборот технологияларини таълим жараёнига жорий этиш бўйича мултимедияли электрон ахборот ресурси яратилди.

МУҲОКАМА

Мазкур мултимедияли электрон ахборот ресурсида TIMSS халқаро баҳолаш дастури ҳақида, TIMSS топшириқлари, халқаро тенденциялар, TIMSS сўровномалари, eTIMSS ва масалаларни ечишга оид топшириқлар, TIMSS-2019 қамров доираси ҳамда 4-синф математика ва табиатшунослик дарсларида TIMSS топшириқларидан фойдаланишга оид кўрсатмалар берилган.

Шунингдек, мултимедияли электрон ахборот ресурсимизда, 4-синф математика ва табиатшунослик дарсларида ўқувчилар фаоллигини ошириш ва фикрлаш орқали ўзлаштиришларини таъминлаш мақсадида қизиқарли ўқув ўйинлари ҳамда TIMSS топшириқлари берилган. Улар ёрдамида ўқувчиларнинг оғзаки ва ёзма математик нутқи,

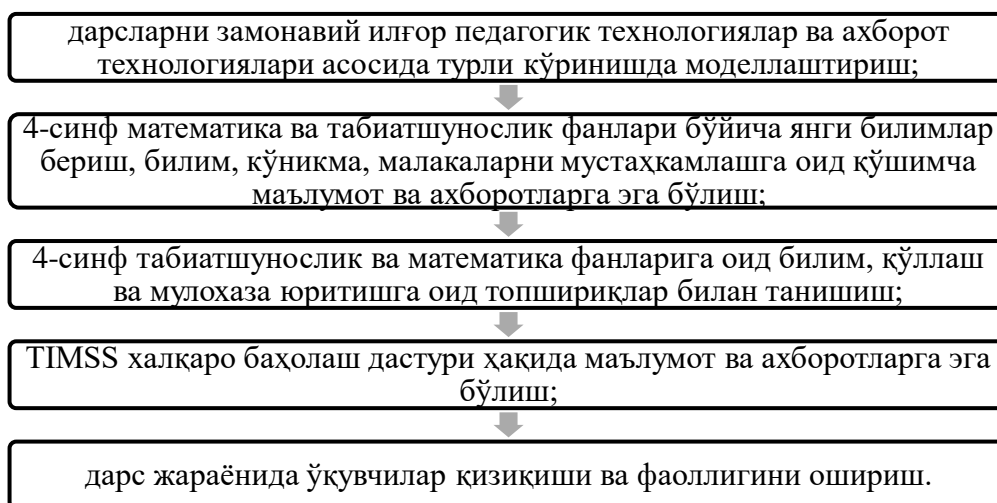

1.1-расм. 4-синф ўқувчиларини TIMSS халқаро баҳолаш дастурига тайёрлаш номли мултимедияли электрон ахборот ресурси

тафаккури, диққати хотираси, мулоҳаза қилиш қобилияти, олинган билимларини амалиётда қўллаш кўникмалари ҳамда математик тушунчалари ҳақидаги тасаввурлари ривожлантирилади. Бу ресурсимиздаги топшириқлар ўқувчиларни мустақил фикрлашга, изланиш, хулосалар чиқаришга ва ўқувчиларни математика ва табиатшунослик фанларига қизиқишларини оширади. Бу ресурс орқали ўқувчилар TIMSS халқаро баҳолаш тадқиқотларида қўлланилган топшириқларни ишлаб кўришадилар ва уларда бундай форматдаги топшириқларни ечишга бўлган кўникма ва малакалари шаклланади.

ХУЛОСА

Ишлаб чиқилган мултимедияли электрон ахборот ресурси бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларига методик тайёргарлигини ривожлантиришда ва ўқув дарсларига тайёргарлик кўришда ва дарсни олиб боришда қуйидаги имкониятларни беради:

2.3. расм. TIMSS халқаро баҳолаш дастури асосида яратилган мултимедияли электрон ахборот ресурсининг имкониятлари

4-синф Математика ва табиатшунослик дарсларида мултимедияли электрон таълим ресурсларидан, замонавий ахборот коммуникация технологияларидан фойдаланиш таълим самарадорлигини ошириш билан бир қаторда ўқувчиларнинг мустақил фикрлаш

жараёнини шаклантиради, ўқувчиларга мотивация бериб, билимга бўлган иштиёқ ҳамда кизиқишларини ўстиради, эгалланган билимларини автоматизм даражасига етказишга ва ҳаётий вазиятларда мустақил қўллаш учун кўникма ва малакаларини шаклантиришга хизмат қилади.

REFERENCES

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Халқ таълими тизимида таълим сифатини баҳолаш соҳасидаги халқаро тадқиқотларни ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 997-сонли қарори. (Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 10.12.2018 й., 09/18/997/2289-сон; Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 28.08.2021 й., 09/21/545/0832-сон; 05.04.2022 й., 09/22/153/0266-сон)
2. Маркова А.К. Психологический анализ профессиональной компетентности учителя // Педагогика, 1990.- № 8.-С.82-88
3. Blank, R.K., & de las Alas, N. (2009). *Effects of teacher professional development on gains in student achievement: How meta analysis provides scientific evidence useful to education leaders*. Washington, DC: Council of Chief State School Officers.
4. Ina V.S. Mullis, Michael O. Martin, Pierre Foy, and Alka Arora. *Timss 2011 International Results in Mathematics*. TIMSS & PIRLS International Study Center Lynch School of Education Boston College, USA, 2012. 36 p.
5. Ina V.S. Mullis and Michael O. Martin. *Timss 2019 Assessment Frameworks*. TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College and International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), 2019, 3 p.p. Boston, USA.
6. Qayumova Sh.T. Development of methodological training of future primary school teachers based on the international assessment program TIMSS. *Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities* ISSN 2749-0866 Vol.2 Issue 1.5 Pedagogical sciences <http://berlinstudies.de>